

Kontrasztív nyelvtani vizsgálat:

szerb nyelvi interferencia a magyar mondat szórendi használatában

A kétnyelvűség és nyelvi interferencia kérdésköre mindig aktuális a multinacionális környezetekben. Az interferencia fogalma a pszichológiából származik, a nyelvészeti kutatásokban pedig egy nyelv elemeinek behatolását jelöli egy másik nyelv rendszerébe. A szakirodalom sokat foglalkozik a kétnyelvű egyének nyelvrendszerének kölcsönhatásaival, a nyelvi függetlenség és interferencia jelenségeivel. Nyelvi függetlenség alatt a kétnyelvű egyén azon képességét értjük, hogy el tudja különíteni a nyelveket egymástól, míg a nyelvi interferencia során ez nem sikerül: a két nyelv fonológiai, szintaktikai, lexikai rendszerei keverednek egymással.

A szórványban élő magyarok ki vannak téve másik nyelv erős hatásának. Ha a magyar nyelvet csak családi körben gyakorolják és nem iskolarendszerben tanulják, vagy ha olyan környezetről van szó, ahol a hivatalos nyelvű lakosság (ebben az esetben szerb), aránya sokkal magasabb, akár létrejöhet domináns kétnyelvűség a második nyelv javára, illetve az anyanyelv rovására, és előfordulhatnak olyan eltérések a helyes magyar nyelvhasználatról, amelyek a domináns nyelv hatására történnek.

Kutatásom célja rávilágítás a magyar és szerb nyelv szórend alapvető különbségére és a szerb nyelvi gyakorolt hatására a magyar szórendi használatban. Fontos tudni, hogy mind a két nyelv szabad szórendű, pontosabban: a mondatrészek szórendje viszonylag szabad, illetve nagy a megengedett, helyes mondatvariációk száma és általában az információ struktúrájától függ, a szintagmán belüli szórend azonban kötött. A magyar és a szerb nyelv közötti alapvető különbség az, hogy szintagmai szinten a magyar nyelv kizárólag a regens post rectum elvét követi (vonzat az alaptagja előtt van a mondatban), a szerb pedig hol a regens post rectum hol a regens ante rectum (vonzat az alaptagját követően jelenik meg a szintagmában) elvét.

Vizsgálataim során a Nikola Tesla szerb tanítási nyelvű Gimnázium és Kollégium középiskolai tanulók és az ELTE BTK Szláv és Balti Filológiai Intézet szerb szakirány bilingvális hallgatók nyelvhasználatát rögzítettem kérdőív módszer használatával.

Kutatási eredmények segíthetnek a nyelvoktatás továbbfejlesztésében, a magyar anyanyelvűek szerb nyelv tanításában és a szerbek magyar tanulásában egyaránt, valamint a magyar, mint idegen nyelv tanításában.

Sevo Anna